

Utlåtande

Datum
2021-10-29

Utlåtande höstlovsevenemang för tjejer och ickebinära

ÅOM 2021/81

Till Ålands ombudsmannamyndighet har inkommit tre anmälningar (19.10.2021, samt 25.10.2021) om diskriminering på grund av kön och könsidentitet med hänvisning till ett heldags höstlovsevenemang den 22.10.2021 på idrottsgården i Mariehamn samt ungdomsgården Uncan riktat till tjejer och ickebinära ungdomar från årskurs 6 upp till 17 år. Evenemangets arrangörer är ungdomsenheten i Mariehamns stad, Ålands ungdomsförbund, Folkhälsan på Åland samt Mariehamns församling.

Lagrum och Ålands ombudsmannamyndighets behörighet

Diskriminering på grund av kön, könsuttryck och könsidentitet regleras av jämställdhetslagen (FFS 609/1986) som tillämpas inom landskapets behörighet genom landskapslag (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Ålands ombudsmannamyndighet är en oberoende myndighet vars uppdrag regleras i landskapslag (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet.

Ombudsmannamyndigheten ska enligt 2 § 2 punkten i landskapslagen verka för att främja och trygga den enskildes rätt till likabehandling i enlighet med landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Höstlovsevenemanget som blivit anmält för diskriminering är del av ungdomsverksamhet som arrangerats i samarbete mellan en offentlig myndighet som huvudman, två föreningar samt en församling.

Enligt 18 § 14 punkten självstyrelselag (1991:71) för Åland hör ungdomsarbete till åländsk behörighet.

Generellt kan sägas att offentliga myndigheter (landskaps- och kommunala myndigheter) hör till Ålands ombudsmannamyndighets tillsynsobjekt, medan föreningar och församlingar däremot hör till rikets behörighet. I enlighet med

behörighetsfördelningen avgränsar Ålands ombudsmannamyndighet sin utredning till den del det gäller Mariehamns stads ungdomsenhet.

Ungdomsenhetens redogörelse

I sin redogörelse till Ålands ombudsmannamyndighet konstaterar Mariehamns stads ungdomsenhet att ungdomsgårdsverksamheten av tradition har varit dominerat av pojkar. Besöksstatistiken för ungdomsgården Uncan för år 2020 visar 38 % tjejer och 62 % killar, samt för år 2021 (jan-aug): 32 % tjejer och 68 % killar. Målet enligt ungdomsenhetens jämställdhetsplan är 50% deltagande av vardera kön. I enhetens jämställdhetsplan finns följande skrivning om den öppna verksamheten (ungdomsgården): *"Vi planerar så att vi har aktiviteter som tilltalar båda könen lika mycket. Ledarnas roll är att vara med och möjliggöra att ungdomarna vågar vara med på aktiviteter, även sådana som de tidigare inte varit med i. För att jämna ut eventuella skillnader i besöksstatistiken gör vi vid behov riktade insatser."*

Mot bakgrund av besöksstatistik och i enlighet med sin jämställdhetsplan beslutades att ordna höstlovsevenemanget riktat till tjejer. Inbjudan vidgades till att inkludera ickebinära ungdomar efter önskemål uttryckt i samband med Regnbågsfika, en riktad aktivitet för HBTQIA ungdomar som sker i samarbete med Mariehamns församling och Folkhälsan på Åland.

Vad gäller resursanvändningen till nämnda evenemang har aktiviteterna bestått av sådant man erbjuder inom ramen för ordinarie verksamhet med undantag för en aktivitet som köpts in specifikt. Samarbetet med de tre andra arrangörerna möjliggjorde att det blev många aktiviteter samtidigt.

Ungdomsenheten konstaterar i sitt svar att *"När vi ordnat Sumobrottning, Nerf, Archery tag eller VR har vi i princip endast haft killar på aktiviteterna men nu testade tjejerna på allt."* Vidare att *"Evenemanget ser större ut än det faktiskt var då det var 'vanliga' saker som erbjöds. Att en dag erbjuda detta känns som helt rimligt i proportion till hur mycket plats killarna tar i vår 'vanliga' verksamhet. Dagen innan (21.10) åkte vi till Kokpunkten i Västerås och med på resan hade vi 4 tjejer och 45 killar för att bara ta ett tydligt exempel på hur underrepresenterade tjejerna vanligen är"*.

Höstlovsevenemanget besöktes under dagen av 17 tjejer, under kvällen 40 tjejer. Ett flertal ungdomar som identifierar sig som ickebinära deltog i evenemanget.

Jämställdhetslagen

Syftet med jämställdhetslagen (1 §) är att förebygga diskriminering på grund av kön och främja jämställdheten mellan kvinnor och män. Vidare har myndigheter en skyldighet att främja jämställdheten (4 §). Enligt förarbete i proposition RP 195/2004 rd så omfattas tillgång till och utbud av tjänster av den här skyldigheten, inklusive

fritidstjänster till vilket ungdomsverksamheten kan anses höra. Propositionen nämner att tillgång till och utbud av tjänster kan förknippas med positiv särbehandling. Syftet med att en viss tjänst erbjuds är att man vill påskynda genomförandet av den faktiska jämställdheten på det sätt som avses i lagförslaget.

9 § jämställdhetslagen fastslår förfarande som inte skall anses vara diskriminering. 9 § 4 punkten stadgar att såsom i jämställdhetslagen avsedd diskriminering på grund av kön skall inte anses sådana tillfälliga, planenliga specialåtgärder för att främja den faktiska jämställdheten vilka syftar till att ändamålet med denna lag skall uppfyllas.

Ålands ombudsmannamyndighets utlåtande

På basen av redogörelsen från ungdomsenheten i Mariehamn, deras jämställdhetsplan, samt verksamhetsplan för vårtermin och höstterminerna 2021, konstaterar Ålands ombudsmannamyndighet att enheten jobbar medvetet och planmässigt för att främja jämställdhet mellan könen. Enheten har kunnat konstatera en underrepresentation av tjejer i sin verksamhet och som del av det planmässiga jämställdhetsarbetet beslutat att ordna ett riktat evenemang. Ålands ombudsmannamyndighet anser att det aktuella höstlovsevenemanget kan ses som en i jämställdhetslagen 9 § 4 mom. avsedd tillfällig, planmässig specialåtgärd för att främja jämställdheten.

I sin jämställdhetsplan finns ungdomsenhetens målsättning att "möjliggöra att ungdomarna vågar vara med på aktiviteter, även sådana som de tidigare inte varit med i". Enligt redogörelsen uppfylldes denna målsättning för höstlovsevenemangets målgrupp. Effekten av evenemanget kan utvärderas när ungdomsenheten gör liknande samarrangemang med många aktiviteter öppna för alla ungdomar oavsett kön och könsidentitet.
